

PRO-SKILLS

basic skills for lifelong learning

**Oktatáspolitikai
elvárások a
szociálialisan
hátrányos helyzetű
emberek fejlődésének
elősegítése érdekében**

ELŐSZÓ

Napjainkban egyre nő azoknak a hátrányos társadalmi helyzetű embereknek a száma, akik vagy nem rendelkeznek szakképzettséggel, vagy csak nehezen találnak eredeti szakmájukban állást. A felnőttképzés ezeknek az embereknek kíván lehetőséget nyújtani arra, hogy különböző tanfolyamokon vegyenek részt.

Európa különböző régióiból származó tapasztalatok és kutatások eredményei szerint a felnőttképzés és az élethosszig tartó tanulás ajánlotta lehetőségekkel azok élnek, akik már rendelkeznek valamiféle szakképzettséssel. A szociálisan hátrányos helyzetűek közül különösen kevesen vesznek részt ilyen képzéseken és gyakran nehézséget okoz számukra a kurzusok elvégzése.

Valójában minden egyes személy és szervezet, mely a felnőtt oktatás területén végzi tevékenységét felelőséggel tartozik ezen lehetőségek ajánlásában mindazon tanulók számára, akiknek elengedhetetlen szükségük van erre. A politikusok, a döntéshozók és más, az oktatásért felelős személyek feladataként fogalmazódik meg a jelen helyzet figyelembevétele és az Élethosszig Tartó Tanulás területén felmerülő egyenlőtlenségeket eloszlátása.

A PROJEKT

Az Európai szintű Pro-Skills projekt az úgynevezett alapvető készségek, a szociális és személyes készségek fejlesztése által, melyek az élethosszig tartó tanulás előfeltételét képezik, nagymértékben hozzájárult a szociálisan hátrányos helyzetű emberek élethosszig tartó tanulásának elősegítéséhez.

Az Európai Bizottság a Grundtvig Program által támogatta a projektet, mely hét európai ország szervezeteinek és partnereinek, különböző tevékenységi területeiről származó tapasztalatait ötvözte: felnőtt oktatás, addikció megelőzés, egészségfejlesztés és sport tudomány.

A képzési lehetőségekhez való egyenlő hozzáférés biztosítása érdekében minden egyes állampolgár részére, felkérjük Önt, hogy kapcsolódjon a Pro-Skills ötletéhez. **A brosúra azokat az oktatáspolitikai elvárásokat mutatja be, melyek a Pro-Skills projekt részeként, 2008. júniusban, Luxemburgban megszervezett Európai Konferencia eredményeként fogalmazódtak meg, s melyek az Élethosszig Tartó Tanulás és az alapvető készségek fejlesztésének szükségességére, illetve fontosságára helyezik a hangsúlyt.**

További információk, gyakorlati útmutatók és konkrét tréning modulok megtekinthetők a Pro-Skills képzési tervében a www.pro-skills.eu weboldalon.

A FELNŐTT OKTATÁSPOLITIKA ÉS AZ ÉLETHOSSZIG TARTÓ TANULÁS ELVÁRÁSAI

Alapul véve az előzőekben említett ismereteket és tapasztalatokat, a Pro-Skills partnerei és a 2008. júniusban, Luxemburgban megszervezett Pro-Skills Európai Konferencia résztvevői a következő oktatáspolitikai és az élethosszig tartó tanulást támogató elvárásokat fogalmazták meg:

- ▶ **Minden egyes embernek joga van a képzési lehetőségek egyenlő hozzáférésehez.** A szociális hátrányosság és annak következményei nem csökkenthetik az emberek Élethosszig Tartó Tanulás igénybevételének lehetőségét.
- ▶ **A szolgáltató felelőséggel tartozik az egyenlő hozzáférés biztosítását illetően.** Az oktatás területén tevékenykedő szervezetek és hatóságok, valamint azok, akik kapcsolatban állnak a potenciális célcsoporttal, figyelembe kell venniük és fel kell oldaniuk a célcsoportjuk szabad hozzáféréseit akadályozó tényezőket.
- ▶ **Minden egyes tanulóban erősíteni kell az önszabályozó tanulást.** A felnőtt tanulóknak, kivételesen szükségük van a saját egyéni tanulási folyamat független módon történő megtervezésére és megvalósítására és a saját döntési lehetőség meglétére.
Az egyéni, szociális és önmenedzselési készségeket integrálni kell minden egyes oktatási formában. Az egyéni, szociális és önmenedzselési készségeket (úgynevezett alapvető készségek) minden egyes tanulási folyamat lényegét képezik: Élethosszig Tartó Tanulás, aktív állampolgári magatartás és mentális egészség. Tehát ezek egyaránt részét kell, hogy képezzék úgy a korai gyermekkor és serdülőkor minden egyes oktatási folyamatainak, mint a különböző oktatási formák curriculumainak. Szükségletként merül fel a felnőttek hiányzó alapvető készségeiknek védett környezetben történő fejlesztése, gyengeségeik korai felismerése, valamint biztosítani kell számukra a képességeiknek megfelelő képzési formákat.
- ▶ **Több jól kidolgozott képzési lehetőség szükséges a szociálisan hátrányos helyzetűek Élethosszig Tartó Tanuláshoz való egyenlő eséllyel történő hozzáférés biztosítása érdekében.** Sajnálatos módon a felnőtt képzési lehetőségek ritkán elérhetőek azok számára, akiknek valójában szükségük lenne rá: szociálisan hátrányos helyzetű emberek. Az új képzési megközelítések, a produktív, kooperatív és tapasztalat alapú tanulás hasonló hatékonysággal képesek kielégíteni a célcsoportok szükségleteit, mint bármilyen más képzési forma és nagymértékben hozzájárulnak e hiányosság áthidalásához.

- ▶ **Az alapvető készségek képzése nem csupán az oktatási intézmények feladata, hanem minden egyes olyan szervezeté, amely szociálisan hátrányos helyzetű személyekkel foglalkozik.** A szociális munka, egészségügy és szabadidő eltöltés területén tevékenykedő szervezeteknek fel kell használniuk a célcsoportjaikkal kialakult kapcsolatokat az alapvető készségek fejlesztését célzó speciális képzések ajánlása érdekében. A civil szervezeteknek több figyelmet kell szentelniük a non-formális képzések előnyeinek.
- ▶ **Az alapvető készségek szakszerű oktatása érdekében a hátrányos helyzetű emberekkel és általában az oktatásban dolgozó szakembereknek, célzott szakképzéseket kell elvégezniük.** Ezért az alapvető készségek képzése és a célcsoport képzési módjával kapcsolatos új oktatási megközelítések részét kell, hogy képezzék minden egyes professzionális oktatási curriculumnak: szociális munkás szak, tanárképző, nevelőképző stb. A civil szervezetek önkéntes képzéseinek képzéstervét fejleszteni és optimalizálni kell.
- ▶ **Fontossá vált az e területen tevékenykedő szervezetek hálózatépítése.** A szakemberek, szervezetek és intézmények kapacitásnövelése és hálózatépítése elengedhetetlen az Élethosszig Tartó Tanulás és az alapvető készségek fejlesztő képzés ötletének helyi, illetve regionális szinten történő elterjesztése érdekében.

Háttér információk az Élethosszig Tartó Tanulás és az alapvető készségekről

ÉLETHOSSZIG TARTÓ TANULÁS

2000 márciusában az Európa Tanács meglehetősen ambiciózus célt tűzött ki maga elé, miszerint az Európai Közösség váljon „[...] a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudás-alapú gazdasági övezetévé,” olyan gazdasági övezetté, amely [...] több és jobb munkalehetőséget teremtve, illetve nagyobb társadalmi összefogást elősegítve képes a fenntartható gazdasági fejlődésre.”

Az élethosszig tartó tanulás e cél elérésének egyik alapvető stratégiája „[...]nemcsak a **versenyképesség és foglalkozathatóság** tekintetében, hanem **társadalmi beilleszkedés, aktív állampolgári magatartás és egyéni fejlődés szempontjából is.**”

Miért olyan fontos az élethosszig tartó tanulás és a hozzá kapcsolódó oktatási megközelítés?

- ▶ **Az ismeretek mennyiségének robbanásszerű növekedése és új információs technológiák:** Az elmúlt évtizedek technológiai, tudományos és társadalmi fejlődése az ismeretanyag rendkívüli bővülését és bizonyos ismeretek gyors elavulását eredményezte. Az Internetnek és a multimédiás eszközök elterjedésének köszönhetően a tanulók óriási ismeretanyaghoz és tudáshoz juthatnak. Annak érdekében, hogy hatékonyan ki tudja használni ezeket az új lehetőségeket, megfelelően kell megszervezniük és irányítaniuk a tanulási folyamatot.
- ▶ **Aktív állampolgári magatartás:** Az élethosszig tartó tanulás lehetővé teszi, hogy az állampolgárok tevékenyen részt vegyenek a társadalmi és gazdasági életben, így pedig lényeges hatást gyakorolnak arra a közösségre, ahol élnek. A képzett munkaerő gazdasági előnyei mellett, az élethosszig tartó tanulás elsősorban a társadalmi beilleszkedést segíti elő, ami pozitívan befolyásolja a társadalmi összefogást, valamint az egyén mentális egészségét is.
- ▶ **Mentális egészség:** A tanulás, az egyén környezetével való aktív kapcsolata és az a készség, hogy az ember a saját kezébe vegye önképzésének irányítását, mind fontos jelei a mentális egészségnek, „*Olyan egészséges állapot, amelyben az egyén maximálisan ki tudja aknázni képességeit, kezelni tudja az átlagos szintű stresszt és feszültséget, eredményesen és hatékonyan tud dolgozni, és közreműködik a helyi közösség életében*” (WHO 2001). Ebben az értelemben összefonódik az egészséges életmód támogatása, illetve a tanulásra való ösztönzés.

ALAPVETŐ KÉSZSÉGEK ÉS AZ ÉLET-HOSSZIG TARTÓ TANULÁS SORÁN BETÖLTÖTT SZEREPÜK

Az élethosszig tartó tanulás meglehetősen összetett dolog: a tanulónak fontos és reális célokat kell kitűznie maga elé, a lehetőségeknek és ajánlatoknak utána kell járnia, ki kell választania a legmegfelelőbbet, esetleg intézményekkel, tanárokkal, oktatókkal is fel kell vennie a kapcsolatot, sikeresen meg kell állnia a helyét a tanulás során, fenn kell tartania a motivációját, valamint meg kell birkóznia a felmerülő nehézségekkel és akadályokkal. Alapvető készségek és megfelelő eszközök nélkül nagyon nehéz, sőt, csaknem lehetetlen megszervezni és megvalósítani ezeket a folyamatokat.

Óriási pénzüsségeket költünk a hátrányos helyzetű emberek képzésére, azonban többnyire figyelmen kívül hagyjuk az alapvető készségeket és a szociális kontextus, így azok hatékonysága elenyésző lesz.

Az **alapvető készségek három kategóriáját** különböztetjük meg:

- személyes készségek, mint érzelmi kontroll, felismerés és identitás kontroll,
- szociális készségek, mint együttműködési és kommunikációs készségek,
- önmenedzselési készségek, mint célok kiválasztása, források és akadályok kiszámolása, hatékony tervezés stb.

Az alapvető készségek a **tanulással, illetve az önhatékonyssággal kapcsolatos motivációra** is kihatnak. A motiváció érzelmi és kognitív folyamatok bonyolult kölcsönhatása. Az ember a vélhető elvárásoknak megfelelően méri fel a készségeit és képességeit, valamint mérlegeli az alternatív megoldások sikerességének lehetőségeit is (önhatékony-ság).

A pusztá szándék nem elég ahhoz, hogy valóban tegyünk is valamit egy cél érdekében. A döntés meghozatalával egyidejűleg a készségek átformálják a szándékot konkrét akcióvá, a folyamat végrehajtása során hatalmas jelentősége van a motiváció fenntartásának. Az egyénnek mozgósítania kell a rendelkezésre álló forrásokat, meg kell birkóznia a váratlan nehézségekkel és ugyanakkor tudnia kell igazolni szándékát más lehetőségekkel szemben.

A motiváció egy további aspektusa a személyes értékekhez és identitáshoz kapcsolható. E szerint több a motiváció a tanulásra, illetve arra, hogy új helyzetekben próbálja ki magát az ember, ha a tanulás céljai és módszerei összeegyeztethetőek az egyén személyiségével. Az oktató számára különösen nagy kihívást jelent az élethosszig tartó tanulás értékeinek beépítése a célcsoport értékrendszerébe, saját morális beállítottsága figyelembevételével.

A Pro-Skills csapata a szociálisan hátrányos helyzetű emberek alapvető készségeinek fejlesztését négy pilóta tréning keretén belül valósította meg. A képzési terv hatékonynak és értékesnek bizonyult.

Az alapvető készségek folyamatos fejlesztését és széleskörű elterjesztését illetően hatalmas jelentősége van az oktatáspolitikai változásoknak és az alapvető készségek curriculumkénti bevezetésének a különböző képzési rendszerekbe.

KIADÓK

Centre de Prévention des Toxicomanies
(CePT)
8-10, rue de la Fonderie
L-1531 Luxembourg

Zentrum für empirische
pädagogische Forschung (zefp)
Bürgerstr. 23
D-76829 Landau, Germany

© 2008 CePT, Luxembourg

SZERZŐK

Cristina Bergo, Claudia Jung, Uwe Ch. Fischer, Ann-Mari Bergström, István Bogdándi, Éva Hegyiné Gombkötő, Matej Košir, Thérèse Michaelis, Bernadette Morand-Aymon, Dorothee Nägele, Angela Passa, Carlos Paulos, Jan Ries;

PRO-SKILLS PARTNEREK

**Centre de prévention des
toxicomanies (CePT)**
Luxembourg (Luxembourg)

**Zentrum für empirische
pädagogische Forschung (zefp)**
Landau (Germany)

Azienda Sanitaria Locale (ASL)
Milano (Italy)

**Fédération suisse pour
la formation continue (FSEA)**
Lausanne (Switzerland)

**Protasi-Movement
for another lifestyle**
Patras (Greece)

**Institute for Research and
Development "Utrip"**
Grosuplje (Slovenia)

**Hochschule Fulda, University
of Applied Sciences**
Fulda (Germany)

Wilde Bühne
Stuttgart (Germany)

Irti Huumeista Ry
Helsinki (Finland)

**Megyei Egészség Kultúrárt
Koordináló Alapítvány (MEKKA)**
Nyíregyháza (Hungary)

Ezt a projektet az Európai Bizottság támogatja. A kézikönyvben foglalt információk további felhasználásáért sem az Európai Bizottság, sem annak képviselői nem felelősek.